

A Textil-, Ruha-, Bőr-cipőipari Ágazati Szociális Párbeszéd Bizottság ülése

Dr. Kokasné dr. Palicska Livia
MKSZ elnök

Az Ágazati Párbeszéd Bizottságok (ÁPB) 2019. július 9-én Brüsszelben tartott közös ülésének – egyebek között – a következő napirendi pontjai voltak:

Kereskedelmi és ipari témák:

- Beszerzési gyakorlatok (indutriALL)
- Szabványosítási törekvések - United Nations Centre for Trade Facilitation and Electronic Business (UN/CEFACT) ¹ a globális nyomon követhetőség és értékláncok átláthatóságának érdekében

- A termék ökológiai lábnyoma a TCLF szektorokban - aktualitások (DG ENV, tbc)

Folyamatban lévő és javasolt projektek:

- Az iparági projekt „A szakszervezet kapacitásának erősítése Dél-Kelet-Európában, hogy javuljanak a bérek és a munkakörülmények a ruházati és a cipő ágazatokban”. Első megbeszélések a közös projekt lehetőségéről

- Az oktatási és képzési Blueprint és a TCLF-szektor projektje, a Digitális TCLF (EURATEX)

- A TexDr projekt záróbeszámolója (EURATEX, IndustriAll).

Az ülésen Magyarországot hárman képviselték: a munkaadói oldalról a Magyar Könyvűipari Szövetség (MKSZ) elnöke, munkavállalói oldalról két delegált a Bányá-, Energia- és Ipari Dolgozók Szakszervezete (BDSZ) részéről. Az együttes ülést és a témákat minden alágazat képviselője fontosnak tartotta, hiszen mindhárom területen fontos a transzparencia, a fenntarthatóság, a termék ökológiai lábnyoma és a munkaerők kompetenciája.

Beszerzési gyakorlatok

Ma a divatiparban a piacra jutás sebessége a leginkább meghatározó versenytényező. A „fast fashion” koncepció szezononként már minimálisan 8 kollekció piacra dobását jelenti, a globális ellátási láncok átláthatatlanok, nagy a piaci nyomás az azonnali szállítás tekintetében, jelentős a pszichológiai befolyásolás a végső eladási árra. Mindez kedvezőtlenül hat a gyártóra, hiszen csak nyomott áron tudja termékét értékesíteni. További problémát jelent, hogy nincs rugalmasság és terjednek a tisztességtelen beszerzési gyakorlatok is. A túl alacsony árhoz alacsony órabér, ki nem fizetett túlóra kapcsolódik, további problémát jelentenek a rendelésekben az utolsó pillanatban leadott változtatások (mennyiségek, specifikációk), ennek következménye, hogy elveszíti a gyártó a megrendelését, a kieső megbízást magasabb árréssel (és alacsonyabb bérrrel), ki nem fizetett túlórával, vagy fekete alvállalkozókkal kompenzálják.

Az ILO felmérése szerint a beszerzési gyakorlatoknak, a piaci lefedettségnek és a munkavállalói szervezethez közvetlen hatása van az órabérekre. Ha pontatlanok a műszaki specifikációk, vagy túl nagy a piaci függőség (pl. a cégnek csak egy ügyfele van), akkor az akár 20%-kal is kevesebb, míg ha van kollektív szerződés és a munkavállalók

érdekeit képviselő bizottság és szakszervezet a cégnél, akár 15%-kal magasabb is lehet (I. táblázat).

Az indutriALL Global Union a szakszervezetek nevében megállapodásokat kötött a legnagyobb globális beszerzőkkel (inditex, Asos, H&M, C&A, Tschibo, Tesco stb.), azzal a céllal, hogy a ruházati és lábbeli értékláncok munkavállalói számára méltányos bért lehessen kigazdálkodni, amelyből a munkavállalók meg tudnak élni. A megállapodás jelenleg Banglades, Kambodzsa, Mianmar és Törökország gyártóit érinti és a kollektív bérmegállapodásra és a beszerzési gyakorlatokra terjed ki.

A hosszas konzultációkat és hatástanulmányok vizsgálatát követően a megállapodást aláírók vállalták, hogy az alábbi területeken változást hajtanak végre és ezeket fokozatosan ültetik át a gyakorlatba 2023 végéig. A folyamat során a márkák, a beszállítók és a szakszervezet folyamatos párbeszédet folytatnak és figyelik a változások hatásait.

A megállapodás fejezetei:

1. A beszerzési árak a béreket részletezett költségként tartalmazzák

2. Tisztességes fizetési feltételek

3. Jobb tervezés és előrejelzés

4. Képzés a felelős beszerzéshez

5. Felelősségteljes kilépési stratégiák

Az ágazat a jövőben szabályozni kívánja a beszerzési gyakorlatot, amelyhez jó példa a más ágazatban már megfogalmazott jogi szabályozás. Ilyen a 2019/633/EU irányelv, amely a mezőgazdasági és élelmiszer-ellátási láncban fennálló üzleti kapcsolatokra terjed ki és a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok visszaszorítását szolgálja.

A 2019/633/EU irányelv 15 tiltást fogalmaz meg, ilyenek pl.:

- Késedelmes fizetés (60 napnál hosszabb, vagy a romlandó 30 napnál hosszabb fizetések).

- A megrendelések törlése rövid határidővel (kevesebb mint 30 nap).

- Egyoldalú változtatás az ellátási megállapodásban.

I. táblázat

(1) Item	(2) Factor description	(3) % change in hourly wages ¹⁴
Purchasing practices	Full flexibility expected from suppliers	-5.95%
	Very inaccurate technical specifications	-21.91%
	Buyers agree to pay at least production costs	9.74%
	Imposing prices below the cost of production	-11.33%
Market power	Supplier only has 1 customer	-20.27%
Labour relations	Existence of a firm-level collective agreement	11.17%
	Existence of a workers' committee and a trade union	15.57%

Forrás: ILO, INWORK Issue Brief No.10: "Purchasing practices and working conditions in global supply chains: Global Survey results", 2017

¹ <https://www.unece.org/cefact.html>

- Olyan kifizetés megkövetelése a szállítótól, amelynek jogcíme nem kapcsolódik a termékhez.
- A szállítótól követelt fizetés a termék megromlása vagy elvesztése miatt akkor, ha a termék közben már a vevő tulajdonába kerül.
- Igényelt írásbeli beszerzési/eladási megállapodás megtagadása.
- A szállító üzleti titkainak megszerzése, használata vagy közzététele.
- Kereskedelmi megtorlás (vagy azzal fenyegetése), ha a szállító az ezen irányelv szerinti jogait érvényesíteni akarja.
- A szállítótól követelt fizetés az ügyfélpanasz költségeinek fedezésére.

Szabványosítási törekvések

Ez a projekt az ipar egyik prioritásához kapcsolódik. A cél az, hogy egységes szabványok legyenek érvényesek a transzparenciához és nyomon követhetőséghez. Meg kell vizsgálni, hogy ehhez hatékonyan és fenntartható módon hogyan alakítható át a teljes értéklánc, az agráriumtól (nyersanyag előállítása), a feldolgozóipari területeken át – akár a fonás, szövés, cserzés, összeszerelés, varrás, csomagolás stb. műveleteiről legyen szó – egészen az értékesítésig. A kísérleti projekt figyelembe veszi az OECD ajánlásokat és az ISO szabványokat. Van kellő háttéranyag, de rengeteg technikai kérdést kell még tisztázni, hogy hogyan lehet nyomon követni a termék teljes előállítási és értékesítési folyamatát. Az EURATEX egykori *e-biz* projektje is egy is egy jó példa a szabványosításhoz. Az érdemi munka sajnos még nem kezdődött el, az első ülés 2019. április elején volt, de kis csúszás van a megvalósításban.

A hozzászólások kitértek arra, hogy a textil értéklánc igen bonyolult és hosszú – ez nagy kihívást jelent a nyomon követhetőségben. Bár a bőrgyártás folyamata nem annyira bonyolult, mert nincs annyi művelete, mégsem tud a bőripar a textiliparra megalkotott szabványokkal mit kezdeni, ezért az üzleti partnerekkel együtt kell működnie abban, hogy minden alágra megfelelő szabványokat dolgozzanak ki. A bőriparban (pl. cserzésnél) a beszállítói és felhasználói oldalon is olyan érdekelt felek állnak, akik diktálhatnak, így a bőripar kénytelen átvenni a feltételeket, nem tud árat szabni.

A transzparenciához hozzá tartozik a megjelölés is, pl. QR kód, amely lehetővé tenné, hogy kiderüljön az eredet (ország), a széndioxid kibocsátás mértéke, ökológiai lábnyom, a vegyszerek használata, a fair trade kritériumok betartása, a tisztességes bérezés. Kérdés azonban, hogy pl. a bérezésnél annak milyen elemei tartoznának bele a transzparenciába – bruttó, nettó, szociális és egyéb hozzájárulások és adólevonások stb.

A fogyasztói szokások változnak – „műanyagarc” indult el. A cipőknél terjedőben van a műbőr és a szintetikus anyagú textília – ez kérdéseket vet fel, hiszen lehet, hogy az olcsón behozott műanyagcipő 1 dollár, de az újrafeldolgozás (recycling) 2 dollár lesz! A további hozzászólásokban elhangzott, hogy érdemes az orosz gs1 példát is megnézni, mert az nagyon jól működik, már a behozatalhoz sokféle információt kérnek a termékről, és annak környezeti hatásairól.

A termék ökológiai lábnyoma a textil-, ruha-, bőr-cipő szektorokban – aktualitások

2010-ben világossá vált, hogy szükség van egységes számítási módszerre, mert az eddigi módszerek azonos terméknél különböző eredményekre vezettek. Össze-

hasonlítható, visszakereshető és megbízható módszert kell kidolgozni a meglévő szabványokra és háttéranyagokra építve, pl. ISO 14040-44, ISO 14025, BP X 30-323, PAS 2050, ökológiai lábnyom, ILCD, termék-szabványok, üvegházhatást okozó gázok kibocsátása protokoll (WRI/WBCSD) stb. A 2018-ban lezárult pilot szakaszban a bőrgyártás és textiles termékként a T-ing (póló) gyártása is átvilágításra került. A pólóra vonatkozó tanulmány itt érhető el:

http://ec.europa.eu/environment/eusssd/smgp/pdf/PEFCR_tshirt.pdf – Augusztus végétől indul a következő munkaszakasz (transition period):

http://ec.europa.eu/environment/eusssd/smgp/ef_trainings.htm). – A Bizottság önkéntesek jelentkezését is várja, akik döntéshozóként vagy értékelőként bekapcsolódnak a munkába. A pályázati csomag itt tölthető le: http://ec.europa.eu/environment/eusssd/smgp/ef_transition.htm – Határidő: 2019. augusztus 26. 17 óra. – A jelentkezéseket ide lehet küldeni: env-environmental-footprint@ec.europa.eu

„A szakszervezet kapacitásának erősítése Dél-Kelet-Európában, hogy javuljanak a bérek és a munkakörülmények a ruházati és a cipő ágazatokban” projekt aktualitásai

Az ebédszünet után az európai szakszövetségek szakmai projektjeit beszélték meg az oldalak képviselői. „A szakszervezet kapacitásának erősítése Dél-Kelet-Európában” c. projekt célja, hogy javuljanak a bérek és a munkakörülmények az adott országokban is, a ruházati és a cipő ágazatban. A projekt mintegy 600 ezer munkavállalót érint és Bulgáriára (10 ezer foglalkoztatott), Romániára (250 ezer foglalkoztatott), Szerbiára (60 ezer foglalkoztatott), Montenegróra, Horvátországra, Észak-Macedónára valamint Albániára (100 ezer foglalkoztatott, de sok feketemunkás is van) terjed ki. Az átlagbér ezekben az országokban nagyon alacsony, Albániában 200 euró, Bulgáriában 320 euró, Szerbiában 350 euró és a munkaidő is 4–16%-kal hosszabb, nincs szakszervezet, egyetlen bérmegállapodás van csak: É-Macedóniában. A következmény: a munkavállalók kivándorolnak Nyugat-Európába és a márka imázsja is sérül. A szakszervezet szeretné, ha ott is erősödnének, több alapszervezetre és nemzeti bértárgyalásokra van szükség. A márkák jó része, pl. H&M, asos, inditex, esprit, C&A elkötelezte magát, hogy segítik a helyzet javulását, és nem ellenzik a szakszervezeti törekvéseket sem. Az industriAll Global Union együttműködik az industriAll Europe-pal, hogy átfogó eredményeket érjenek el. Volt idő, amikor Romániában és Görögországban is akadályozták a bértárgyalásokat, de ott is sikerült változásokat elérni. Akkor ehhez nemzeti szemináriumokat, oktatásokat, egyeztetéseket tartottak. A szakszervezet szerint azért kellene globális bérmegállapodás, hogy azonos kiindulási alap legyen minden országban, és hogy a tisztességes bérekből meg lehessen ott élni.

Az oktatási és képzési Blueprint és a TCLF-szektor projektje, a Digitális TCLF (EURATEX)

A projekt alapját az egykori European Skills Council pályázat eredményei alkották, ebből lett a *digital tclf* projekt, amelynek folytatása a *skills smart tclf* lesz. A Blueprint egy szektorokon átnyúló, ambiciózus projekt, amely a legfontosabb erőket egyesíti a kompetenciastratégiahoz. Az első 5 szektort kiválasztották, ebbe a textil-, ruha- bőr-cipő ágazat is bekerült. A 9 országra kiterjedő, az európai uniós szakszövetségek, egyetemek

részvételével 12 munkacsoportban folyó munkára az EU igen nagyvonalú, 4 millió euró összegű támogatást nyújt. A projekt partnerei megvizsgálták, hogy jelenleg milyen képzések vannak a szektorban és mi hiányzik. Kidolgoznak egy módszert a digitális kompetenciák javításához és 8 új továbbképzési programot annak érdekében, hogy csökkenjen az ipar és a kínálat különbsége. Elindítanak egy kampányt is az ágazat imázsának javításához, a fiatalok bevonásához és a munkaerő utánpótlásához.

Az első év eredményei: piackutatás és felmérés a kínálat elemzéséhez, az ipari igények felmérése 250 cég megkérdezésével, 8 új foglalkozás profil és a szektorra vonatkozó stratégia.

A következő évben a 8 foglalkozáshoz készülnek tananyagok, és oktatási programok kidolgozását is megcélozták. További információ: www.s4tclfbblueprint.eu, a kapcsolattartó: iratxe.garcia@euratex.eu

A TexDr projekt záróbeszámolója

2019. június 21-én volt a brüsszeli zárókonferencia, amelyen bemutatták, hogy hány képzést tartottak a

projekt partnerei a projektben kidolgozott és textiliparra adaptált vállalati, társadalmi felelősségvállalás (CSR) kockázat-kiértékelő online eszköz használatáról a különböző országokban. Nyár végén, ősszel össze fog ülni a projektbizottság, hogy megvizsgálja a folytatás megszerzésének lehetőségeit. Fontos kiemelni, hogy a projekt előzményét is beleértve évek óta folynak a fejlesztések ezen az eszközön. A zárókonferencián 20 résztvevő volt most jelen, akik egyetértettek abban, hogy meg kell vizsgálni, hogyan lehet ezt az eszközt az ágazatban még jobban elterjeszteni, mert most még nem látni, mennyire fogják majd ezt használni. Ezért is fontos, hogy foglalkozzanak a projekt fenntarthatóságával. Az az elképzelés, hogy a szövetségek tagjai ezt az eszközt jutányos árértékben használhatják majd a jövőben. A Bizottság képviselője hozzászólásában hangsúlyozta, hogy nagyon jónak találták ezt az eszközt, amely jó példákat és megoldási javaslatokat is tartalmaz a CSR kockázatok csökkentésének lehetőségeihez.